

ParnasSys Leer- en ontwikkelingslijnen jonge kind

Analyse doelen Jonge kind

slo

Februari 2020

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

2020 SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling), Enschede

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

SLO

Afdeling: Primair Onderwijs

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 664

Internet: www.slo.nl & <http://jongekind.slo.nl/>

E-mail: primaironderwijs@slo.nl

ParnasSys Leer- en ontwikkelingslijnen jonge kind

DEEL 1: ACHTERGRONDGEGEVENS OBSERVATIELIJST

Titel	<i>ParnasSys Leer- en ontwikkelingslijnen jonge kind</i>
Auteur(s)	H. Berkhout; C. Meerkerk; I. Polhuijs
Uitgever	Driestar Educatief
Jaar van uitgave	2015-2019
Doelgroep	Basisonderwijs en speciaal basisonderwijs groep 1-2
Samenstelling van het instrument	Digitaal observatie-instrument waarin leer- en ontwikkelingslijnen voor kinderen van 4-7 jaar voor taal, rekenen, spel, motoriek en sociaal-emotionele ontwikkeling zijn uitgewerkt. Met het instrument kan de ontwikkeling van de kinderen worden gevolgd en geëvalueerd en, indien gewenst, doelen en activiteiten worden gepland. Er zijn handleidingen voor het invullen van de observatielijsten en voor het opstellen van (groeps)plannen. Daarnaast is er een handboek dat informatie over de verschillende lijnen geeft. Ook zijn op de website allerlei aanvullende downloads te vinden.
Doorgaande lijn	Om de doorgaande lijn van 0-7 jaar te bewerkstelligen, zijn ook doelen voor kinderen van 0-4 jaar ontwikkeld. De kunnen gebruikt worden in kindcentra en peuterspeelzalen. De doelen van de hoogste fase (fase 8) komen grotendeels overeen met de doelen van niveau 0 van het basisschoolinstrument. Naast de leer- en ontwikkelingslijnen 4-7 jaar zijn er nog meer leerlijnenpakketten beschikbaar binnen <i>ParnasSys</i> .
Geanalyseerde onderdelen	Leer- en ontwikkelingslijnen voor taal, rekenen en sociaal-emotionele ontwikkeling, inclusief de sets met extra doelen.
Uitgangspunten en doelstellingen van het instrument	“De lijnen zijn ontwikkeld voor het regulier en speciaal basisonderwijs. Als uitgangspunt zijn de kaders en leerlijnen van SLO en CED gebruikt.” “De leerlijn geeft een gemiddelde weer van het verloop van de ontwikkeling van een kind in deze leeftijdscategorie. Het is niet bedoeld als ‘meetlat’ waarbij een andere ontwikkeling dan dit gemiddelde automatisch als probleem, achterstand of voorsprong moet worden gezien. Het instrument is vooral bedoeld als hulpmiddel om te zien welke begeleiding en activiteiten bij (de zone van de naaste ontwikkeling) van een kind passen.”
Korte beschrijving van visie op het jonge kind zoals aangegeven in het instrument/ de methode	“Een kleuter ontwikkelt zich op eigen wijze en tijd. Het kan dus zijn dat een kleuter sneller of langzamer ontwikkelt dan dat de lijn laat zien voor zijn leeftijd. Bedenk hierbij dat jonge kinderen zich meestal niet in een vloeiende lijn ontwikkelen maar met sprongen. Wat de kleuter gisteren niet liet zien, kan het ineens de dag erna wel laten zien. Daarom is <i>zorgvuldigheid</i> gewenst. Het is ook goed om te onthouden dat het kind een <i>totaalontwikkeling</i> doormaakt. De verschillende ontwikkelingsgebieden zijn niet los van elkaar te zien.”
Inhoud	Het instrument bevat observatielijsten voor taal, rekenen, sociaal-emotionele ontwikkeling, motoriek en spel. Bij alle lijnen worden steeds doelen op zes niveaus gegeven. Elk niveau omvat een half jaar. Niveau 0 is de peuterfase (3,5 – 4 jaar); niveau 1a en 1b zijn respectievelijk de kleuterfases 4 -4,5 jaar en 4,5 – 5 jaar; niveau 2a, 2b en 2c richten zich op de leeftijdsfases 5 – 5,5 jaar, 5,5 – 6 jaar en 6 – 6,5 jaar. Er is ook een set met extra doelen beschikbaar. Ze zijn optioneel inzetbaar en bedoeld om een breder en completer beeld van een

	<p>onderdeel van de ontwikkeling van het kind te krijgen.</p> <p>Scholen kunnen eventueel leerlijnen en doelen aanpassen, verwijderen of toevoegen.</p> <p>Aan doelen kunnen bronnen worden toegekend, zoals een link naar een website of een bestand. Het programma levert voor taal en rekenen bronverwijzingen naar het programma <i>Bas</i> en naar de mappen <i>Fonemisch bewustzijn</i> en <i>Gecijferd bewustzijn</i> en naar de activiteiten van <i>Met sprongen vooruit</i>.</p>
Aspecten taalontwikkeling	<p>Bij de doelen voor taal worden de volgende (sub)domeinen onderscheiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • beginnende geletterdheid (boekoriëntatie, verhaalbegrip, taalfuncties, taalbewustzijn); • interactief taalgebruik.
Aspecten rekenontwikkeling	<p>Bij de rekenontwikkeling worden drie domeinen onderscheiden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tellen en getalbegrip, • meten; • meetkunde.
Aspecten sociaal-emotionele ontwikkeling	<p>De leerlijn sociaal-emotionele ontwikkeling is gebaseerd op de categorieën en werkwijze van het expertsysteem <i>Zien!</i>. Er zijn twee graadmeters die een signaalfunctie hebben: betrokkenheid en welbevinden. Daarnaast zijn er vijf vaardigheidsdimensies: sociaal initiatief, sociale flexibiliteit, sociale autonomie, impulsbeheersing en inlevingsvermogen. Ook wordt er gekeken naar taakgerichtheid en zelfstandigheid.</p>
Werkwijze	<p>Om te beginnen moeten alle leerlingen van een groep gekoppeld worden aan het leerlijnenpakket. Daarna stelt de leerkracht op groepsniveau (leerlijnen, leerjaar) de beginsituatie in. Voor leerlingen die in de tweede helft van het jaar instromen, is een leerroute Basis (instroom) beschikbaar. Vervolgens kan de leerkracht de doelen afvinken die de leerlingen beheersen. Dit kan zowel op groeps- als op leerlingniveau. In het planscherm zijn per leerling de doelen met verschillende kleuren gemarkeerd: groen voor beheerste doelen; oranje voor doelen die aangeboden of beheerst moeten worden; blauw voor ingeplande doelen en geel voor doelen die nu nog niet aangeboden hoeven te worden.</p> <p>In het systeem kunnen aan leerlingen notities worden toegevoegd waarin observatiegegevens worden opgeschreven. De leerkracht kan deze ook noteren in het document <i>Registratie observatiegegevens</i>. Mede aan de hand hiervan kunnen doelen worden afgevinkt in het instrument.</p> <p><i>ParnasSys</i> bevat een optie om groepsplannen samen te stellen en om themaplanningen te maken. Hierbij worden sublesgroepen gemaakt van leerlingen die aan bepaalde doelen werken. De leerkracht beschrijft de onderwijsbehoeften, doelen en aanpak. Aan het plan kan een verslag van de uitvoering en een evaluatie worden toegevoegd.</p> <p>Er kunnen pdf's gemaakt en geprint worden van één of alle leerlingen van een groep en van alle werkplannen van een groep.</p>
Aanwijzingen voor normering	<p>Bij het afvinken van de doelen op leerlingniveau kan een score toegekend worden van 0 tot 4 waarmee een waarde aan het afgevinkte doel wordt gegeven. Score '0' betekent: doel niet behaald. School bepaalt zelf wat de overige scores inhouden. In het handboek wordt</p>

	informatie over de verschillende beheersingsniveaus van alle lijnen gegeven. Specifieke aanwijzingen voor normering ontbreken.
Aanwijzingen voor hulp bij gesignaleerde problemen	Bij alle leer- en ontwikkelingslijnen staan in het handboek handelingssuggesties vermeld: "De kleuter heeft in deze fase behoefte aan:...". Aanwijzingen die expliciet op gesignaleerde problemen in gaan, zijn niet aanwezig.
Opmerkingen	<ul style="list-style-type: none"> • De uitgever geeft aan dat scholing tijdens het implementatietraject belangrijk is om de leer- en ontwikkelingslijnen goed in te zetten. Hiervoor bieden zij scholen een scholingstraject van drie bijeenkomsten aan, gericht op de specifieke situatie op school. • Op de website staan vergelijkingsoverzichten met enkele methoden: waar komen de doelen uit de leerlijnen terug in de methode?

DEEL 2A: ANALYSE-RESULTATEN PARNASSYS LEER- EN ONTWIKKELINGSLIJNEN JONGE KIND OP SLO-DOELEN (VERSIE 2017-2018) (beschrijvend)

Taal eind groep 2

Domein Mondelinge taalvaardigheid	
woordenschat en woordgebruik	De meeste doelen die voor het subdomein <i>woordenschat en woordgebruik</i> zijn geformuleerd, zijn aangetroffen in het kindvolgsysteem. Alleen het doel <i>passende woorden gebruiken voor concrete zaken/schoolse omgang en onbekende woorden omschrijven</i> is niet teruggevonden. De aanwezige doelen komen aan bod bij 'verhaalbegrip' en 'taalbewustzijn (domein 'beginnende geletterdheid')'.
spreken	Van het subdomein <i>spreken</i> zijn vier doelen wel uitgewerkt in het instrument en acht niet. Doelen zijn teruggevonden bij fase 0 en fase 1a.
luisteren	Het merendeel van de doelen rond <i>luisteren</i> komen aan de orde. De doelen <i>interpreteren van wat wordt verteld</i> en <i>evalueren van wat wordt verteld</i> zijn niet aangetroffen. Het doel <i>precies luisteren, ook door het stellen van begripsvragen</i> komt deels aan de orde in het observatie-item 'Beantwoord meerdere luistervragen tijdens en na het voorlezen van het verhaal.'
gesprekken voeren	Zes van de tien doelen die geformuleerd zijn voor het subdomein <i>gesprekken voeren</i> komen aan bod in het instrument. Niet teruggevonden zijn: <i>discussiëren en overleggen, overleggen over 'filosofische vragen'</i> , <i>oriënteren op een gespreksonderwerp</i> en <i>ervaren van verschillende gespreksdoelen</i> .
Domein Taalbeschouwing	
praten over taal	Het domein <i>taalbeschouwing</i> is niet uitgewerkt in het instrument. De bijbehorende doelen ontbreken dan ook.
nadenken over taal	Zie boven.
Domein Lezen	
leesplezier	Doelen van het subdomein <i>leesplezier</i> komen nauwelijks aan de orde. Alleen het doel <i>meeleven met personages in een op de leeftijd afgestemd boek</i> komt aan bod bij 'verhaalbegrip'.
oriëntatie op verhaal en tekst	Vrijwel alle doelen zijn uitgewerkt in het instrument. Alleen het doel <i>kennismaken met zakelijke teksten</i> ontbreekt.
fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	Alle doelen rond <i>fonemisch bewustzijn</i> en <i>alfabetisch principe</i> komen voor in het instrument.
Domein Schrijven	
oriëntatie op geschreven taal	De meeste doelen zijn aangetroffen. Alleen het doel <i>benoemen van het verschil tussen gesproken en geschreven taal</i> ontbreekt.
aanvankelijk schrijven	Van de doelen rond het subdomein <i>aanvankelijk schrijven</i> zijn er vier wel en twee niet teruggevonden. Niet aanwezig zijn: <i>ervaren dat verschillende lezers verschillend reageren op eigen en andermans teksten</i> en <i>praten over wat de leerling heeft opgeschreven</i> .

Rekenen eind groep 2

Domein Getallen	
getalbegrip	Vrijwel alle doelen van het subdomein <i>getalbegrip</i> zijn aangetroffen in het kindvolgsysteem. Alleen het doel <i>herkent begrippen rond de telrij en kan deze handelend gebruiken in concrete situaties</i> ontbreekt. Het doel <i>kan hoeveelheden tot en met 12 representeren</i> komt grotendeels aan de orde: het doel komt voor maar in het instrument wordt hierbij hoeveelheden tot en met 10 aangehouden.
bewerkingen	Alle drie doelen die geformuleerd zijn bij <i>bewerkingen</i> komen aan de orde.
Domein Verhoudingen	
-	Beide doelen van het domein <i>verhoudingen</i> zijn niet aangetroffen.
Domein Meten en meetkunde	
meten:	
lengte en omtrek	Allen doelen rond <i>lengte en omtrek, oppervlakte, inhoud en gewicht</i> komen aan bod in het instrument.
oppervlakte	Zie boven.
inhoud	Idem.
gewicht	Idem.
tijd	Twee van de doelen rondom <i>tijd</i> komen aan de orde, één niet. Dat betreft: <i>kan van activiteiten die veel in tijdsduur van elkaar verschillen, aangeven welke langer of korter duurt.</i>
geld	Alle doelen zijn aangetroffen.
meetkunde:	
oriënteren in de ruimte	Alle doelen van het subdomein meetkunde komen aan bod.
construeren	Alle doelen zijn aangetroffen.
opereren met vormen en figuren	Idem.
Domein Verbanden	
-	Het doel van het domein <i>verbanden</i> komt voor in het instrument en wel bij het subdomein ' <i>tellen en getalbegrip</i> '.

Sociaal-emotionele ontwikkeling eind groep 2

Domein Omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen	
omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van jezelf	Van de negen doelen komen er acht aan bod in het kindvolgsysteem. Alleen het doel <i>omgaan met kritiek en weigeren</i> is niet teruggevonden.
omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van anderen	Alle doelen rond <i>omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van anderen</i> zijn aangetroffen.
Domein Zelfstandigheid	
ontwikkelen van zelfstandigheid	Ook alle doelen van het domein <i>zelfstandigheid</i> komen aan de orde.
Domein Omgaan met de ander	

ontwikkelen van sociale vaardigheden en omgaan met relaties	Het doel <i>vertrouwen hebben in een ander</i> komt niet expliciet aan de orde maar voor een deel indirect bij observatie-items van de rubrieken ' <i>sociaal initiatief</i> ' en ' <i>sociale flexibiliteit</i> '. Het doel <i>inzien dat thuis, op school en op straat verschillende regels nodig zijn</i> is niet aangetroffen. De overige negen doelen rond <i>ontwikkelen van sociale vaardigheden en omgaan met relaties</i> zijn wel teruggevonden.
Domein Werkhouding en concentratie	
ontwikkelen van een werkhouding en concentratievermogen	Alle doelen komen voor in het instrument.
Domein Samenwerken	
leren samenwerken met anderen	Twee van de tien doelen rond <i>leren samenwerken met anderen</i> komen niet aan bod. Het gaat om: <i>van elkaar leren</i> en <i>ervaren dat mensen in een groep van elkaar afhankelijk zijn en elkaar nodig hebben</i> .

DEEL 2B: ANALYSE-RESULTATEN PARNASSYS LEER- EN ONTWIKKELINGSLIJNEN JONGE KIND OP SLO-DOELEN (VERSIE 2017-2018) (tabel)

Legenda:			
■	=	aanwezig	
▣	=	gedeeltelijk aanwezig	
□	=	niet aanwezig	
n.v.t.	=	niet van toepassing	

Taal eind groep 2

Eind groep 2		
Domein Mondelinge taalvaardigheid		
woordenschat en woordgebruik	uitbreiden van de receptieve woordenschat	■
	uitbreiden van de productieve woordenschat	■
	passende woorden gebruiken voor concrete zaken/schoolse omgang en onbekende woorden omschrijven	□
	verschillende en nieuwe woorden gebruiken (betekenisuitbreiding, semantiek)	■
	(nieuwe) woorden vormen (morfologie)	■
spreken	vertellen of navertellen van een verhaal	■
	uitleg geven	□
	vertellen over een gebeurtenis of eigen ervaring	□
	vertellen (een monoloog houden) voor een vertrouwd publiek	□
	vloeiend en verstaanbaar praten zoals klinkers en medeklinkers verstaanbaar uitspreken en gebruiken van eenvoudige intonatie	■
	(nieuwe) woorden kiezen en gebruiken	■
	klanken vormen met het Nederlandse klanksysteem (fonologie)	□
	zinnen vormen (syntaxis)	■
gebruiken van gebaren om boodschappen te ondersteunen	□	

Eind groep 2		
	herkennen van en afstemmen op het spreekdoel (met hulp)	☐
	herkennen van en afstemmen op het publiek (met hulp)	☐
	gebruiken van eenvoudige signaalwoorden voor samenhang in een verhaal	☐
luisteren	luisteren naar instructies en deze uitvoeren	☒
	luisteren naar verhalen, liedjes en gedichten	☒
	luisteren naar eenvoudige verslagjes	☒
	luisteren naar meningen van anderen	☒
	ontdekken van verschillende tekstsoorten	☒
	ontwikkelen van verhaalbegrip	☒
	kennismaken met de relatie tussen tekst en beeld	☒
	precies luisteren, ook door het stellen van begripsvragen	☒
	interpreteren van wat wordt verteld (relateren aan eigen kennis en ervaring; betekenis afleiden uit intonatie en stemgebruik)	☐
	samenvatten van wat wordt verteld	☒
evalueren van wat wordt verteld	☐	
gesprekken voeren	deelnemen aan geplande en ongeplande gesprekken om informatie uit te wisselen	☒
	discussiëren en overleggen	☐
	reageren op ... (mening geven), vragen stellen en beantwoorden	☒
	overleggen over 'filosofische' vragen	☐
	oriënteren op een gespreksonderwerp	☐
	vasthouden van het gespreksonderwerp	☒
	ervaren van verschillende gespreksdoelen	☐

Eind groep 2		
	bewust worden van verschillen tussen gesprekspartners en van omgangstaal zoals bij reacties van anderen en non-verbale reacties van anderen	■
	gebruiken van gespreksregels	■
	kiezen en productief gebruiken van (nieuwe) woorden	■
Domein Taalbeschouwing		
praten over taal	voeren van gesprekjes over taal en taalgebruik	□
nadenken over taal	reflecteren op taal	□
	verbeteren van taalgebruik	□
Domein Lezen		
leesplezier	ontwikkelen van leesplezier vanuit een rijke leesomgeving	□
	plezier tonen in voorlezen en boeken (leesbeleving)	□
	meeleven met personages in een op de leeftijd afgestemd boek	■
	uiten van gevoelens/mening over een voorgelezen verhaal of rijmpje	□
	zich inleven in alledaagse onderwerpen (aansluiten bij de leefwereld en bij onderwerpen die verder afstaan van het kind)	□
oriëntatie op verhaal en tekst	ontwikkelen van kennis over de functies van lezen	■
	kennismaken met zakelijke teksten zoals informatieve teksten, instructies en betogende teksten	□
	kennismaken met fictionele teksten zoals verhalen en poëzie	■
	kennis ontwikkelen over de opbouw van een verhaal of tekst (m.b.v. leesstrategieën)	■
	ontdekken van de structuur van taal (tekst, zin, woord)	■
	begrijpen waaruit een verhaal of tekst bestaat	■
	begrijpen en interpreteren van verhalen en teksten	■
	naspelen of navertellen van een voorgelezen verhaal (met of zonder illustraties)	■

Eind groep 2		
	lezen/zingen van liedjes en versjes met een simpel rijmschema	■
	spelen met vormen van schriftelijke communicatie uit eigen leefwereld	■
fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	spelen met klanken (fonemen) en symbolen	■
	ontdekken van het alfabetisch principe (in een speelse context)	■
	woorden verklanken	■
	ontdekken dat letters met klanken corresponderen	■
	herkennen en gebruiken van rijmwoorden	■
Domein Schrijven		
oriëntatie op geschreven taal	ontwikkelen van kennis over de functies van schrijven	■
	benoemen van het verschil tussen gesproken en geschreven taal	□
	ontdekken van het verschil tussen 'schrijven' en 'lezen'	■
	spelen met lettertekens (benoemen en schrijven)	■
	schrijven met eigen grafische middelen (tekeningen, picto's, krabbels, symbolen)	■
	schrijven van woorden met grote eenheden	■
	achterhalen van de betekenis van geschreven taal	■
aanvankelijk schrijven	schrijven van woorden of korte (twee-woords)zinnen	■
	schrijven over concrete en herkenbare dingen op basis van de ontwikkeling en interesses van de leerling	■
	ontdekken dat geschreven taal communicatieve doelen heeft	■
	ervaren dat verschillende lezers (leraar, medeleerlingen, ouders) verschillend reageren op eigen en andermans teksten	□
	onder woorden brengen van gedachten, gevoelens en meningen (mondeling of schriftelijk)	■
	praten over wat de leerling heeft opgeschreven	□

Rekenen eind groep 2

Eind groep 2: De leerling...		
Domein Getallen		
getalbegrip	kan de telrij opzeggen tot ten minste 20	■
	kan vanuit elk getal tot 20 verder tellen en vanuit elk getal onder 10 terugtellen	■
	herkent en gebruikt rangtelwoorden tot ten minste 10	■
	herkent begrippen rond de telrij en kan deze handelend gebruiken in concrete situaties: verder, door, terug, naast, tussenin, (er)voor, (er)na, eerste, laatste	□
	kan hoeveelheden tot ten minste 12 schatten, precies tellen (resultatief) en weergeven (neerleggen, tekenen)	■
	kan hoeveelheden tot ten minste 20 vergelijken en ordenen: 'meer', 'minder', 'evenveel', 'meeste', 'minste'	■
	herkent hoeveelheidsbegrippen en kan deze handelend gebruiken in concrete situaties: meer, minder, evenveel, meeste, minste, veel, weinig, samen, niets, alles	■
	herkent kleine hoeveelheden tot ten minste 6, zonder tellen, eventueel door gebruik te maken van patronen en structuren	■
	kan verkort tellen van hoeveelheden tot ten minste 12 door gebruik te maken van patronen en structuren	■
	kan hoeveelheden tot ten minste 12 representeren met bijvoorbeeld vingers, streepjes, stippen	□
	kan de getalsymbolen 0 tot en met 10 lezen	■
	kent de volgorde van de getalsymbolen in de getallenrij tot ten minste 10	■
	kan getalsymbolen, telwoorden en hoeveelheden tot ten minste 10 koppelen aan elkaar	■
	kan kritisch denken en redeneren over de telrij, hoeveelheden en getallen tot ten minste 10 in probleemsituaties	■

Eind groep 2: De leerling...		
bewerkingen	kan eenvoudige optel- en aftrekproblemen met hoeveelheden tot ten minste 12 (handelend) oplossen	■
	kan eenvoudige splitsproblemen met hoeveelheden tot ten minste 10 (handelend) oplossen	■
	kan eenvoudige verdeelsituaties met hoeveelheden tot ten minste 12 (handelend) oplossen	■
Domein Verhoudingen		
-	kan in betekenisvolle situaties verhoudingsgewijs vergelijken en ordenen op grootte	☐
	herkent situaties of afbeeldingen waarin de verhoudingen niet kloppen	☐
Domein Meten en meetkunde		
meten: lengte en omtrek	herkent begrippen rond lengte en omtrek en kan deze handelend gebruiken in concrete situaties: - lang, langer, langst(e); kort, korter, kortst(e); - groot, groter, grootst(e); klein, kleine, kleinst(e); - dik, dikker, dikst(e); dun, dunner, dunst(e); - hoog, hoger, hoogst(e); laag, lager, laagst(e); - (er) omheen	■
	herkent tegenstellingen bij lengte en omtrek en kan deze gebruiken: grootste/kleinste; langste/kortste; hoogste/laagste; dikste/dunste	■
	kan lengtes vergelijken en ordenen op het oog, door naast elkaar te houden, of met een hulpmiddel (zoals met een touwtje)	■
	kan lengte meten met een natuurlijke maat	■
	kan kritisch denken en redeneren over lengte in eenvoudige probleemsituaties	■
meten: oppervlakte	herkent begrippen rond oppervlakte en kan deze handelend gebruiken in concrete situaties: - groot, groter, grootst(e), even groot; - klein, kleine, kleinst(e), even klein	■
	herkent de tegenstelling grootste/kleinste bij oppervlakte en kan deze gebruiken.	■

Eind groep 2: De leerling...		
	kan de oppervlaktes van voorwerpen die veel van elkaar verschillen, vergelijken en ordenen door naast of op elkaar te leggen of op het oog	■
meten: inhoud	herkent begrippen rond inhoud en kan deze handelend gebruiken in concrete situaties: vol, voller, volst(e), leeg, veel, weinig, meer, meest(e), minder, minst(e), evenveel	■
	herkent de tegenstelling meeste/minste bij inhoud en kan deze gebruiken	■
	kan inhouden, zowel in de betekenis van 'wat er in zit' als 'wat er in kan', op het oog vergelijken en ordenen	■
	kan een inhoud meten met een natuurlijke maat en het resultaat via tellen vaststellen	■
	kan redeneren over inhoud in eenvoudige probleemsituaties	■
meten: gewicht	herkent begrippen rond gewicht en kan deze handelend gebruiken in concrete situaties: zwaar, zwaarder, zwaarst(e), licht, lichter, lichtst(e), even zwaar/licht	■
	herkent de tegenstelling zwaarste/lichtste bij gewicht en kan deze gebruiken	■
	kan enkele voorwerpen die (aanzienlijk) in gewicht verschillen vergelijken en ordenen naar gewicht door te wegen met de handen of met een balans	■
	kan redeneren over gewicht in eenvoudige probleemsituaties	■
meten: tijd	begrijpt tijdsbegrippen in dagelijkse situaties: dag, nacht, vandaag, morgen, gister, nu, straks, lang, kort, even(tjes), snel, eerder, later	■
	kan gebeurtenissen in de goede volgorde beschrijven en ordenen (met foto's, met woorden) en uitleggen.	■
	kan van activiteiten die veel in tijdsduur van elkaar verschillen, aangeven welke langer of korter duurt	□
	kan kritisch denken en redeneren over tijd in eenvoudige probleemsituaties	■
meten: geld	weet dat bedragen laten zien hoe duur voorwerpen zijn en dat je die voorwerpen kunt 'ruilen' tegen geld	■

Eind groep 2: De leerling...		
	kan gepast betalen van voorwerpen onder 10 euro met munten van 1 euro en kan van een hoeveelheid van maximaal tien munten van 1 euro, het totaal bepalen	■
	kan redeneren over 'geld en waarde' in eenvoudige probleemsituaties	■
meetkunde: oriënteren in de ruimte	kent en gebruikt ruimtelijke begrippen: voor, achter, naast, in, op, boven, onder, dichtbij, veraf	■
	herkent de meetkundige begrippen links, rechts, tegenover, tussen.	■
	kan een eenvoudige route volgen en een bekende route globaal beschrijven	■
	kan eenvoudige plattegronden aflezen en interpreteren	■
	kan in eenvoudige situaties vertellen wat wel en wat niet zichtbaar is vanaf een bepaald standpunt	■
meetkunde: construeren	kan tweedimensionale afbeeldingen van driedimensionale figuren herkennen en omgekeerd	■
	kan een bouwwerk of constructie nabouwen ook als deze als foto is afgebeeld of in een stappenplan wordt weergegeven	■
	kan de regelmaat in patronen herkennen, deze uitleggen en voortzetten	■
meetkunde: opereren met vormen en figuren	kan de meetkundige figuren cirkel, driehoek, vierkant, rechthoek benoemen	■
	herkent vierkanten, rechthoeken, cirkels en driehoeken in voorwerpen uit de omgeving	■
	kan voorwerpen sorteren op minimaal twee kenmerken	■
Domein Verbanden		
-	begrijpt dat je hoeveelheden kunt vergelijken door objecten gesorteerd in rijen te leggen waardoor een eenvoudig beelddiagram ontstaat	■

Sociaal-emotionele ontwikkeling eind groep 2

Eind groep 2		
Domein Omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen		
omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van jezelf	kennis hebben van jezelf	■
	ontwikkelen van zelfvertrouwen	■
	verschillen en overeenkomsten ervaren tussen zichzelf en anderen	■
	(her)kennen van eigen emoties en gevoelens	■
	gevoelens onder woorden brengen	■
	beheersen van eigen gevoelens	■
	inschatten van eigen gevoelens, gedachten en motieven	■
	bewust omgaan met eigen gevoelens, wensen, en opvattingen en deze voor anderen begrijpelijk kunnen uiten	■
	omgaan met kritiek en weigeren	□
omgaan met gevoelens, wensen en opvattingen van anderen	kennis hebben van de ander	■
	(her)kennen en kunnen interpreteren van emoties en gevoelens van anderen	■
	inschatten van andermans gevoelens, gedachten, motieven	■
	ontdekken dat er verschillen in opvattingen bestaan	■
	kennen van sterke en zwakke punten van een ander	■
	ervaren dat door tegenstrijdige belangen conflicten kunnen ontstaan die je samen kunt oplossen	■
	openstaan voor gevoelens, wensen en opvattingen van anderen	■
	rekening houden met gevoelens en wensen van anderen	■
Domein Zelfstandigheid		
ontwikkelen van zelfstandigheid	jezelf handhaven binnen de eigen groep	■
	vertrouwen hebben in eigen kunnen	■

Eind groep 2		
	je mening kunnen geven	■
	iemand anders om hulp vragen	■
	zelfstandig taken uitvoeren	■
	stilstaan bij wat je al kunt	■
	jezelf kunnen redden	■
	zelfstandig opruimen	■
	kunnen uitstellen van behoeften	■
Domein Omgaan met de ander		
ontwikkelen van sociale vaardigheden en omgaan met relaties	contact zoeken met anderen	■
	vertrouwen hebben in een ander	□
	complimenten geven en krijgen	■
	spelen (met anderen)	■
	bemerken of en wanneer een ander hulp nodig heeft	■
	hulp bieden aan anderen	■
	verkennen en omgaan met afspraken en regels	■
	leren van afspraken en regels	■
	aanpassen aan nieuwe situaties	■
	bewondering tonen voor elkaars vaardigheden en mogelijkheden	■
	inzien dat thuis, op school en op straat verschillende regels nodig zijn	□
Domein Werkhouding en concentratie		
ontwikkelen van een werkhouding en concentratievermogen	gericht vragen kunnen stellen	■
	plezier hebben in de taak	■
	in staat zijn om iets af te maken	■

Eind groep 2		
	doorzetten wanneer iets niet direct lukt	■
	zelfstandig opdrachten kunnen uitvoeren	■
Domein Samenwerken		
leren samenwerken met anderen	luisteren naar elkaar	■
	focus hebben op een gezamenlijk doel	■
	rekening houden met elkaar	■
	communiceren, overleggen, feedback geven en ontvangen	■
	van elkaar leren	□
	gemotiveerd zijn om samen te werken	■
	bewust zijn dat jezelf en anderen, samen verantwoordelijk zijn (in het proces)	■
	ervaren dat mensen in een groep van elkaar afhankelijk zijn en elkaar nodig hebben	□
	je houden aan afspraken	■
	leren organiseren	■

Reactie uitgever	<p>Een goede, heldere omschrijving van ons leerlingvolgsysteem <i>Leer- en ontwikkelingslijnen jonge kind in ParnasSys</i>.</p> <p>Om de leerlijn compact te houden, is er een keuze gemaakt in het aanbod van de verschillende onderdelen en een onderverdeling gemaakt in hoofddoelen en extra doelen. De extra doelen zijn daarbij vooral een uitbreiding van het aanbod. Een aantal doelen die in deze analyse als “niet aanwezig” beschreven worden, zoals ‘benoemen van het verschil tussen gesproken en geschreven taal’, komen voor in het pakket met de extra doelen.</p> <p>Met dit leerlingvolgsysteem heb je een pakket voor het volgen, plannen en evalueren van de ontwikkeling van het jonge kind.</p> <p>Zie voor verdere info onze website.</p>
-------------------------	--

